

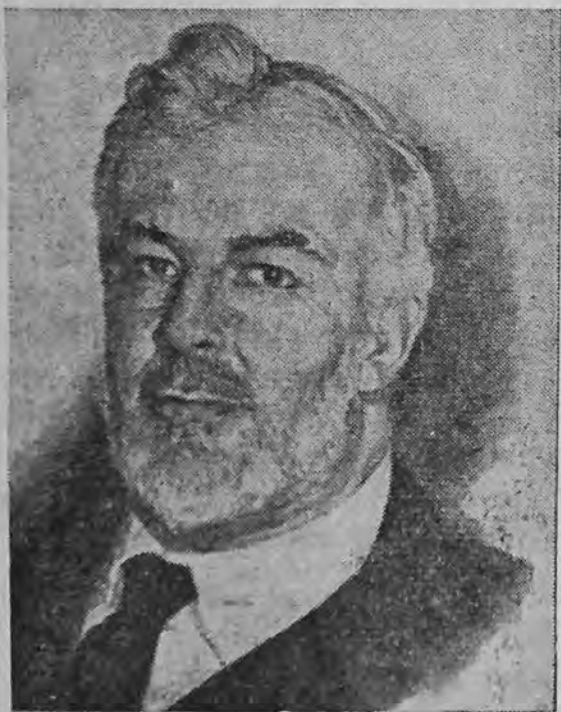

ΤΟ "ΠΙΣΤΕΥΩ,, ΜΟΥ

Τὸ παρὸν ἄρθρον τοῦ καθηγήτοῦ Joas δμιλεῖ ἀφ' ἑαυτοῦ μὲ τόσον εὐγλωττον τρόπον ὥστε δὲν χρειάζεται ἄλλη εἰσαγωγή ἐκ μέρους μας.

Τοῦτο μόνον θὰ ἠθέλαμεν νὰ τονίσωμεν. Ἡ δημοσίευσίς τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ ἀποτελεῖ ἓνα πνευματικὸν γεγονός. Δὲν πρέπει νὰ ὑπάρξῃ κανεὶς ἀναγνώστης τῶν «Ἀκτίνων», κανεὶς ἄνθρωπος πού ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν παγκόσμιον πνευματικὴν κίνησιν τῆς σήμερον, ὁ ὁποῖος νὰ μὴ μελετήσῃ μὲ δλην τὴν προσοχὴν, τὴν βαρυσήμαντον ἐπιστημονικὴν μαρτυρίαν, ἣ ὁποία δείχνει τὴν νέαν ἡμέραν εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν σκέψιν.

Κατὰ τὸ μεγαλύτερον διάστημα τῆς ζωῆς μου ὑπῆρξα ὀπαδὸς τοῦ ρασιοναλισμοῦ, καὶ ἐπὶ ἀρκετὸν μάλιστα χρόνον ἐξέχων ὀπαδὸς του. Ἐπὶ ἔτη ὀλόκληρα τὸ ὄνομά μου

ἐνεφανίζετο τακτικὰ μαζί μὲ τὰ ὀνόματα τῶν Οὐέλς, Μπέρτραντ Ράσσελ καὶ Ἄλντους Χάξλεϋ, καὶ ἤμουν καὶ ἐγὼ ἓνας ἀπὸ ἐκείνους πού ἐμπαίζουν τὴν θρησκείαν, παραπλανοῦν τοὺς νέους καὶ ἐχθρεύονται τὴν Ἐκκλησίαν.... «Ὁ Θεός, ὁ Διάβολος καὶ ὁ κ. Τζῶντ»—αὐτὸς ἦτο ὁ τίτλος ἑνὸς κηρύγματος πού ἐξεφωνήθη τελευταίως εἰς μίαν ἐκκλησίαν τοῦ Λονδίνου.

Σὰν ὀρθολογιστὴς πού ἤμουν, ἐνόμιζα ὅτι κάθε πίστις πρέπει νὰ ὑποβάλλεται εἰς λογικὰ κριτήρια, καὶ νὰ δίδῃ ἐξηγήσεις

διὰ τὸ περιεχόμενόν της. Εἰς περίπτωσιν πού δὲν θὰ ἔδιδεν ἱκανοποιητικὰς ἐξηγήσεις, θὰ ἔπρεπε νὰ ἀπορρίπτεται, διότι δὲν ὑπάρχουν εἰς τὸν κόσμον «μυστήρια». Ἀπλῶς αἱ γνώσεις μας εἶναι ἀνεπαρκεῖς, καὶ αὐτὸ κάμνει τὰ πράγματα νὰ φαίνονται μυστηριώδη. Ὅταν ἡ αἰτία τῆς ἀστραπῆς καὶ τοῦ κερανοῦ ἦτο ἄγνωστος, ἀπεδίδαμεν τὴν προέλευσίν των εἰς τὰ κακὰ πνεύματα. Τώρα πού ἡ ἐπιστήμη ἔδωσε τὴν ἐξήγησιν τῶν φαινομένων αὐτῶν, δὲν κρίνομεν πλέον ἀναγκαίαν αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν.

Μέγα μέρος τοῦ σύμπαντος εἶναι ἀκόμη ἄγνωστον, καὶ αὐτό, κατὰ τὴν γνώμην πού εἶχα τότε, ἤρκει διὰ νὰ ἐξηγήσῃ τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ Θεοῦ ὡς μιᾶς μυστηριώδους πρώτης αἰτίας. Ἐνόμιζα ὅτι ὅλα τὰ πράγματα ἠμποροῦν θεωρητικῶς νὰ ἐρμηνευθοῦν μὲ λογικὰ μέσα, καὶ ὅτι ὅταν τὸ Σύμπαν θὰ ἔπαυε νὰ ἦτο μυστηριώδες, ὁ Θεὸς θὰ ἀπερρίπτετο μαζί μὲ τὰς ἄλλας παραμερισμένας προλήψεις τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ μόνον εἰς τὸ ὁποῖον ἐπίστευσα ἦτο ἡ «Ζωτικὴ Δύναμις» τοῦ Σῶ. Εἶχα μάθει ἀπὸ τὸν Σῶ νὰ θεωρῶ τὴν ἐξέλιξιν ὡς τὴν ἐκφρασίαν ἑνὸς ἀλόγου δυναμικοῦ παράγοντος, ὁ ὁποῖος δημιουργεῖ ζωντανοὺς ὀργανισμοὺς διὰ νὰ διευκολύνῃ τὴν λειτουργίαν τῆς ἰδίας του ἀναπτύξεως.

Ὁ ἄνθρωπος, σύμφωνα μὲ τὴν θεωρίαν αὐτὴν, ἦτο τὸ ἀνώτατον ἐπίπεδον εἰς τὸ ὁποῖον ἔφθασε μέχρι σήμερον ἡ Ζωτικὴ αὐτὴ Δύναμις. Ἄν ὅμως δὲν ἐμάθαινε νὰ ἐνεργῇ κατὰ καλύτερον τρόπον, ὁ ἄνθρωπος θὰ ὑπεσκελίζετο ἀπὸ ἓνα ἄλλον ὀργανι-

σμόν, τὸν ὑπεράνθρωπον, ὁ ὁποῖος θὰ εἶχεν ὡς ἀποστολὴν νὰ φέρῃ τὴν ζωὴν εἰς ἀνώτερον ἐπίπεδον ἀναπτύξεως.

Ἄλλ' ἡ Ζωτικὴ αὐτὴ Δύναμις δὲν ἦτο ὁ Θεός. Ἦτο ἀπλῶς τὸ ἄθροισμα ὄλων τῶν πραγμάτων πού ἔχουν ζωὴν. Ἦτο ἡ δύναμις ἢ ὁποῖα κινεῖ τὸν κόσμον. Δὲν ἦτο κάτι πού εὐρίσκετο ἐκτὸς τοῦ κόσμου τούτου. Συνεπῶς, ὅταν ὁ κόσμος θὰ συνετριβeto ἢ θὰ κατέρρευε, θὰ κατέρρευε καὶ ὁ Θεὸς μαζί του.

Ἡ πίστις μου πρὸς τὴν Ζωτικὴν Δύναμιν ἦτο ἀκόμη κάπως ἀπροσάρμοστος πρὸς τὰ ἠθικὰ κριτήρια. Τὸ κακὸν καὶ ἡ ἁμαρτία δὲν ἦσαν παρὰ τὰ συμπτωματικὰ ἐπακόλουθα τῆς ἀτελοῦς ἀναπτύξεως τοῦ ἀνθρώπου.

Αἴφνης ὁμως ἦλθεν ὁ πόλεμος, καὶ ἡ ὑπαρξίς τοῦ κακοῦ προεβλήθη εἰς τὴν συνείδησίν μου ὡς ἓνα θετικὸν καὶ ἀπειλητικὸν γεγονός. Εἰς ὄλην μου τὴν ζωὴν τὸ κακὸν ἤρκεϊτο εἰς τὸ νὰ μὲ κοιτάξῃ κατὰ πρόσωπον. Τώρα μὲ ἐκτυποῦσεν εἰς τὸ πρόσωπον.

Δὲν θέλω νὰ εἶπω ὅτι ἡ ὄψιμος αὐτὴ ἀναγνώρισις τοῦ κακοῦ ἀπετέλεσε κάτι πού ἤμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ ὡς «ἐπιχείρημα». Ἀπλῶς ἐξηγῶ μὲ ποῖον τρόπον ἐκατάλαβα τὴν ὑπαρξίς του. Φυσικά, δι' ἓνα ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος ἔχει μελετήσῃ σοβαρῶς τὴν ἀνθρωπίνην Ἱστορίαν, τὸ γεγονός τῆς ὑπάρξεως τοῦ κακοῦ θὰ ἔπρεπε νὰ ἦτο προφανές. Διότι τί ἄλλο εἶναι, εἰς τὸ κάτω-κάτω, ἢ ἀνθρωπίνη ἱστορία παρὰ μία παρέλασις μαχῶν, πολιορκιῶν, σφαγῶν, δολοφονιῶν, μαρτυριῶν καὶ διώξεων—ἓνα ντοκουμέντο, ὅπως λέγει ὁ Γίββων, «τῶν ἐγκλημάτων, τῆς παραφροσύνης καὶ τῶν ἀτυχιῶν τῆς ἀνθρωπότητος»; Καὶ ὁ μακρὸς αὐτὸς κατάλογος τῶν θλιβερῶν γεγονότων ὀφείλεται εἰς στοιχεῖα βαθέως ἐρριζωμένα εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν—εἰς τὴν ἀλαζονίαν, τὴν ἰδιοτέλειαν, τὸν φθόνον, τὴν ἀπληστίαν καὶ τὴν σκληρότητα ἀπείρων ἀνθρωπίνων γενεῶν.

Ὁ πόλεμος κατέστησε σαφές εἰς τὴν συνείδησίν μου ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ χαρακτηρίσῃ κανεὶς ἐκεῖνο πού θὰ ἐπροτίμων νὰ ὀνομάζω «ἁμαρτωλὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου» ὡς ἀπλοῦν δημιουργήματα τῶν περιστάσεων.

Εἶχα διδαχθῆ ὅτι τὸ κακὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον ὀφείλεται εἴτε εἰς τὰς οικονομικὰς συνθήκας (ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι εἶναι πτωχοί, τὰ ἦθη των εἶναι κατ' ἀνάγκην ξετσιπωτά, αἱ προτιμήσεις των ταπειναί, τὰ πάθη των ἀχαλίνωτα) ἢ εἰς ψυχολογικοὺς λόγους. Οἱ ψυχαναλυταὶ μοῦ ἔλεγαν ὅτι ὄλοι αἱ ἀδιόρθωτοι καὶ ἔμμονοι τάσεις τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς ὀφείλοντο εἰς τὸ κακὸν ψυχολογικὸν περιβάλλον τῆς πρώτης παιδικῆς ἡλικίας.

Τὸ συμπέρασμα ἦτο προφανές: μεταβάλατε τὰς συνθήκας, ἐμπιστευθῆτε τὰ παιδιά εἰς ψυχαναλυτὰς νηπιαγωγούς καὶ διδασκάλους, καὶ θὰ βασιλεύσῃ παντοῦ ἡ ἀρετή.

Τώρα δὲν τὰ πιστεύω καθόλου ὄλα αὐτά. Βλέπω τώρα ὅτι τὸ κακὸν εἶναι ἔμφυτον εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὅτι ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία περὶ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος ἀποτελεῖ μίαν βαθεῖαν καὶ οὐσιαστικὴν διάγνωσιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.

Ἐὰν τὴν ἀπορρίψετε, θὰ πέσετε θῦμα—ὅπως τόσοι ἀπὸ ἡμᾶς, πού ἀνετράφησαν εἰς μίαν ἀτμόσφαιραν πολιτικοῦ ἀριστερισμοῦ καὶ ὀρθολογιστικῆς φιλοσοφίας—μιᾶς ρηχῆς αἰσιοδοξίας ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, μιᾶς αἰσιοδοξίας πού θὰ σᾶς κάμῃ νὰ πιστεύσετε ὅτι ὁ χρυσοῦς αἰὼν ἐγγίξει, ὅτι δὲν ὑπολείπεται διὰ τὴν πραγματοποίησίν του παρὰ ἡ δημιουργία μιᾶς κοινωνίας εὐημερούντων κομμουνιστῶν μὲ πληθὺν ψυχαναλυτικῶν γνώσεων.

Ἡ αἰσιοδόξος αὐτὴ ἄποψις κατερρίφθη, νομίζω, τελειωτικῶς ἀπὸ τὸ γεγονός τοῦ πολέμου. Ἄδυνατῶ νὰ κατανοήσω πῶς ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ πιστεύῃ εἰς αὐτὴν ἔπειτα ἀπὸ ὅσα μᾶς ἐδίδαξεν ἡ ἱστορία τῶν τελευταίων 35 ἐτῶν καὶ ἀπὸ ὅ,τι μᾶς διδάσκει ἡ ἐπικειμένη καταστροφή τοῦ πολιτισμοῦ μας εἰς τὸν—πιθανώτατον—ἐπόμενον πόλεμον.

Φυσικά, εἶναι ἀδύνατον νὰ δεχθῆ κανεὶς μίαν τοιαύτην ἄποψιν ἀναφορικῶς μὲ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ νὰ μὴ τὴν ἐφαρμοδῇ καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν του. Δὲν εἶναι ἐδῶ τόπος ἐξομολογήσεως ἁμαρτιῶν, ἀρκούμαι ὁμως νὰ εἶπω ὅτι θὰ μοῦ ἐφαίνετο ἀφόρητος ἡ Πίστις εἰς τὸν βασικῶς ἁμαρτωλόν—τούλάχιστον κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παρουσίας

ζωῆς μας—χαρακτῆρα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἐὰν δὲν ὑπῆρχε ἔξω ἀπὸ ἡμᾶς κάποια πηγὴ καθοδηγήσεως καὶ ὑποστήριξεως, πρὸς τὴν ὁποίαν νὰ ἡμποροῦμεν νὰ στραφῶμεν μὲ ἀνακούφισιν.

Ὅσον περισσότερο τὸν ἐγνώριζα, τόσο ὁ Χριστιανισμὸς μοῦ ἐφαίνετο νὰ προσφέρῃ αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν παρηγορίαν, τὴν ἐνίσχυσιν καὶ τὴν ὑποστήριξιν. Καὶ ἔτσι ὀλόκληρος ἡ φιλοσοφία περὶ «Ζωτικῆς Δυναμέως» τὴν ὁποίαν εἶχα προσπαθῆσει ἕως τώρα νὰ κρατήσω μὲ κάθε τρόπον, κατήντησε νὰ μοῦ φαίνεται ἀσυγχωρήτως κοινὴ καὶ ἐπιφανειακὴ—ὡσὰν ἓνα φυτὸν μὲ ἀσθενεῖς ρίζας, τὸ ὁποῖον ὠρίμασεν ἐν μέσῳ τῆς ἀνέτου καὶ ἐπιπολαίας αἰσιοδοξίας τοῦ 19ου αἰῶνος καὶ ἦτο τελείως ἀδύνατον νὰ ἀντισταθῇ εἰς τοὺς δριμυτέρους ἀνέμους οἱ ὁποῖοι πνέουν εἰς τὸν αἰῶνα μᾶς. Τὴν ἐγκατέλειψα.

Ὅταν ἔφθασα εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, μοῦ ἐφάνη ὅτι δὲν εἶχα τίποτε νὰ χάσω—ἀπ' ἐναντίας μάλιστα εἶχα τὸ πᾶν νὰ κερδίσω—

ἐὰν ἐπροχωροῦσα ἕως τὸ τέλος. Ποία καλύτερα ἐλπίς μᾶς ἔχει ποτὲ προσφερθῆ, ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν ὅτι ὁ Θεὸς ἔστειλε τὸν Υἱὸν Του εἰς τὸν κόσμον διὰ νὰ σώσῃ τοὺς ἁμαρτωλούς;

Τὴν ἄνωθεν ὑποστήριξιν ὅμως πρέπει κανεὶς ὄχι μόνον νὰ τὴν ἐπιθυμῇ, ἀλλὰ καὶ νὰ τὴν ἀξίξῃ, δηλαδὴ νὰ ζῇ σύμφωνα μὲ τὸν τρόπον ποὺ ὥρισεν ὁ Χριστός.

Δεδομένου ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ζήσῃ κανεὶς μόνος του μίαν χριστιανικὴν ζωὴν, νὰ λατρεύῃ μόνος του τὸν Θεόν, τὸ ἐπόμενον βῆμα μου ἦτο νὰ συνενωθῶ μὲ ἓνα ὠργανωμένον σῶμα χριστιανικῆς λατρείας, δηλαδὴ νὰ ἐπιστρέψω εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ εἰσέλθω εἰς τὸ τραχὺ καὶ δύσβατον μονοπάτι ποὺ ὁδηγεῖ εἰς τὸν Οὐρανόν.

CYRIL E. M. JOAD

Καθηγητῆς τῆς Φιλοσοφίας καὶ τῆς Ψυχολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Λονδίνου.

“ΚΙ’ ΑΝ ΓΙΝΗ Ο ΤΡΙΤΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ...,,

(Καὶ μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτενόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι. Ματθ. ι' 28).

Ἄνικητοι, ἀδάμαστοι, γενναῖοι...
Κι' ἂν γίνη ὁ τρίτος πόλεμος καὶ τί;
Ὁ Κύριος θὰ σκορπᾷ τὰ πλούσια ἐλέη
καὶ μέσα στὶς καρδιές μας θ' ἂν γιορτῇ.

Μὲ λύσσα θὰ ξεσποῦν οἱ καταγίδες...
Καὶ πύρινες ρομφαῖες... κι' ἰαχές.
Θανάτους θὰ ἱστοροῦνε οἱ ἀσπίδες
λαμπρῶν παλληκαριῶν μ' ἄγνές ψυχές.

Καὶ θ' ἂν οἱ Βαβυλῶνες κι' οἱ Παλμύρες
συντρίμμα. Ἄκρη ὡς ἄκρη μιὰ φωτιά.
—Καὶ μεῖς γενναῖοι πάντα, δίχως στεῖρες
καρδιές. Μὲ πίστη θεία στὴ ματιά.

Τὸ ξέρουμε ποὺ ἡ μπόρα θὰ περάσῃ!
Ὁ πόλεμος κι' ἂν γίνη, τὸ κορμὶ
μπορεῖ νὰ βλάβῃ μόνο. Δὲ θὰ χάσῃ
τὴν πίστη του κανεὶς καὶ τὴν ψυχὴ.

Αὐτὰ βαθιὰ δικά μας τὰ κρατοῦμε
καθὼς στὸ οὐράνιο μέσα ζοῦμε φῶς.
Μᾶς φτάνει εὐλαβικὰ νὰ δεηθοῦμε
καὶ θὰ ῥθῇ Ἐκεῖνος, πλάϊ μας ἀδερφός.

Κι' οἱ πόνοι κι' οἱ χαμοὶ καὶ τὰ κατράμια
τοῦ ζόφου θὰ σθηστοῦν παντοτεινά.
Χιονάτα περιστέρια καὶ ποτάμια
χαρᾶς θὰ ξεχυθοῦνε γιορτινά...

Ἄδάμαστοι, ἀνίκτητοι, γενναῖοι...
Κι' ἂν γίνη ὁ τρίτος πόλεμος καὶ τί;
Στ' ὀλόλαμπρο τῆς Πίστης φῶς ποὺ καίει,
Ἐσένα, Κύριε, θωροῦμε Νικητὴ!...

ΝΙΚΟΣ Β. ΤΥΠΑΛΛΟΣ